

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นกระบวนการในการพัฒนาความรู้ ความคิด ความสามารถ รวมทั้งพฤติกรรม เจตคติ ค่านิยมและคุณธรรมของบุคคลตลอดชีวิต ซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของประชาชนทั้งประเทศ การศึกษาจะมีความสำคัญและมีประโยชน์มากขึ้นเมื่อเป็นการศึกษาที่มีคุณภาพช่วยให้คนมีความฉลาด สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์ และมีจิตสำนึกทางสังคมในอันที่จะช่วยกันสร้างสังคมให้เจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืนเป็นประชาธิปไตย และก่อให้เกิดความเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น การศึกษาในประเทศไทยเท่าที่ผ่านมา นอกจากจะไม่สร้างให้คนเก่งและฉลาดในการมองการณ์ไกล รวมทั้งไม่ได้สร้างให้คนมีจิตสำนึกทางสังคมที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมแล้ว ยังมีบทบาทสนับสนุนแนวการพัฒนาประเทศเป็นแบบความเจริญเติบโตทางวัตถุและเป็นการบริโภคนิยม ซึ่งเป็นตัวการนำไปสู่วิกฤตทางเศรษฐกิจและสังคม (สำนักบริหารการศึกษาคณะรัฐมนตรี, 2544 : คำนำ) ความเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เป็นไปอย่างรวดเร็วอันเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ส่งผลกระทบโดยตรงต่อวิถีการดำรงชีวิตของคนทั่วไป การแข่งขันเพื่อความอยู่รอดของประเทศต่างๆ มีอัตราสูงขึ้นทุกขณะ ส่งผลให้ความสำคัญของการพัฒนาประเทศจึงมิได้ขึ้นอยู่กับระบบทุนหรือทรัพยากรอีกต่อไป แต่ขึ้นอยู่กับศักยภาพและคุณภาพของคนเป็นสำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2541 : คำนำ)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติระยะที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) มุ่งเน้นการพัฒนาประเทศตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีทิศทางการพัฒนาประเทศสู่สังคมที่มีความสุขอย่างยั่งยืน พึ่งตนเองสร้างภูมิคุ้มกัน ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศ รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง นำทุนในสังคมไทยมาใช้ให้เกิดประโยชน์และเสริมสร้างให้เข้มแข็ง และในสภาพการจัดการศึกษาในปัจจุบัน ทุกภาคส่วนในประเทศไทยเป็นการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมที่จะสะท้อนให้เห็นถึงรูปธรรมในการจัดการศึกษานานาชาติ และแนวคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน (เกษม วัฒนชัย, 2549 : คำนำ)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 หมวด 6 ว่าด้วย มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 47 มาตรา 48 และมาตรา 49 ได้วางหลักไว้ให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษาและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ซึ่งประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพ การศึกษาภายใน และระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอก ให้หน่วยงานต้นสังกัด และสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา และให้สำนัก รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มีฐานะเป็นองค์การมหาชน ทั้งนี้ หน่วยงาน ต้นสังกัดและสถานศึกษาต้องจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพการศึกษาภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหาร การศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงาน ต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและต้องเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพ การศึกษาและมาตรฐานการศึกษา ตลอดจนรองรับการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก (ราชกิจจานุเบกษา. 2542 : 14)

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ในฐานะหน่วยงานผู้ควบคุม กำกับ ดูแล ประสานงานการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น ได้กำหนดนโยบายที่จะเป็นการเร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น ให้สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษาตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 กำหนด จึงได้ดำเนินการจัดทำเครื่องมือประเมิน คุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการประเมินอย่างเป็นระบบและมาตรฐานเดียวกัน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2548 : คำนำ) เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ มีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการประเมิน คุณภาพการจัดการศึกษา จึงได้ให้สถานศึกษาในสังกัดทั้ง 4 แห่ง ดำเนินการประเมินคุณภาพ การจัดการศึกษา โดยดำเนินการตั้งแต่ปีการศึกษา 2528 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน ในระดับ สถานศึกษาให้จัดทำรายงานการประเมินตนเอง และนำผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนา สถานศึกษา ส่วนในระดับเทศบาลได้นำผลการประเมินตนเองของสถานศึกษามาประมวลผล และจัดทำรายงานการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาประจำปีการศึกษา เพื่อรายงานให้สาธารณชนทราบ (สำนักการศึกษาเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์. 2549 : คำนำ) จากข้อมูลเอกสารรายงานการประเมินภายนอกรอบแรก พบว่า ผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัด เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์มีจุดอ่อนที่เป็นปัญหาที่ควรจะได้รับการแก้ไขในด้านผู้เรียน ได้แก่

มาตรฐานที่ 19 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีผลระดับคุณภาพพอใช้ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2549 : 17) และจากข้อมูลรายงานการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา พบว่า ผู้เรียนควรได้รับการพัฒนาในด้านการเข้าใช้บริการแหล่งเรียนรู้และฝึกหัดกิจกรรม ได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (สำนักงานเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์. 2547 : 15) จากข้อมูลรายงานการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีการศึกษา 2547 พบว่า ผู้เรียนมีจุดอ่อนที่จะต้องแก้ไข ได้แก่ มาตรฐานที่ 19 โดยมีระดับคุณภาพ 3 (มีการดำเนินงานตามแผน) และจากรายงานการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาของเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ ปีการศึกษา 2548 พบว่า ผู้เรียนโรงเรียนเทศบาล 1 กาฬสินธุ์พิทยาสีห์ มีผลการประเมินมาตรฐานการศึกษาด้านผลผลิตในระดับคุณภาพ 4 หมายถึง มีผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตามแผน ซึ่งควรได้รับการพัฒนาให้มีผลการประเมินในระดับคุณภาพ 5 (มีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง) ต่อไป และจากการประเมินมาตรฐานด้านผู้เรียนดังกล่าว ผู้เรียนโรงเรียนเทศบาล 1 กาฬสินธุ์พิทยาสีห์ ควรได้รับการพัฒนาในกิจกรรมการติดตามผล ประเมินผลและบันทึกผลการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างหลากหลายและทั่วถึง ตลอดจนทั้งการเข้าร่วมกิจกรรมเข้าค่ายวิชาการที่จะเป็นการพัฒนาการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แนวทางในการตัดสินใจ แก้ปัญหาและการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง นับเป็นแนวทางการพัฒนาที่ครูโรงเรียนเทศบาล 1 กาฬสินธุ์พิทยาสีห์ สังกัดเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ จะต้องพัฒนาปรับปรุงกระบวนการและวิธีการจัดการเรียนการสอนของครูให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ อันจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้และสัมฤทธิ์ผล นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและบรรลุตามมาตรฐานด้านผู้เรียนในมาตรฐานที่ 19 ได้แก่ ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

และจากการศึกษารายงานการวิจัยของ เสนอ บุตะกิจ (2546 : บทคัดย่อ) ดิเรก ผาสุกมุล (2548 : บทคัดย่อ) สุริยะ จันทร์เพ็ง (2547 : บทคัดย่อ) แล้วพบว่า แนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพด้านผู้เรียนให้มีคุณภาพที่ดีขึ้นสามารถที่จะดำเนินการได้หลายวิธี อาทิ การอบรมเชิงปฏิบัติการ การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ การประชุมเชิงปฏิบัติการ การนิเทศภายในและการนิเทศแบบคลินิก

ผู้วิจัยซึ่งเป็นศึกษานิเทศก์ สำนักงานการศึกษาเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ ที่รับผิดชอบในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน นิเทศ กำกับ ติดตามผลการประเมินคุณภาพ

การจัดการศึกษาทั้งระดับเทศบาล ระดับสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ จึงมีความสนใจที่จะพัฒนาและนำผลการพัฒนาครูโรงเรียนเทศบาล 1 กาฬสินธุ์พิทยาสีห์ เพื่อเป็นข้อสนเทศในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ บรรลุตามมาตรฐาน การศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งจะเป็นประโยชน์และส่งผลให้ครูผู้สอนและผู้เรียนโรงเรียน เทศบาล 1 กาฬสินธุ์พิทยาสีห์มีคุณภาพ ต่อไป

คำถามการวิจัย

1. จะพัฒนาครูตามมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนของโรงเรียนเทศบาล 1 กาฬสินธุ์ พิทยาสีห์ สังกัดเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ได้อย่างไร
2. ผลการพัฒนาครูตามมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนของโรงเรียนเทศบาล 1 กาฬสินธุ์พิทยาสีห์ สังกัดเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์จะเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อพัฒนาและศึกษาผลของการพัฒนาครูตามมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน ของโรงเรียนเทศบาล 1 กาฬสินธุ์พิทยาสีห์ สังกัดเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์

ขอบเขตการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ซึ่งเป็นความร่วมมือ ระหว่างผู้วิจัยกับโรงเรียนเทศบาล 1 กาฬสินธุ์พิทยาสีห์ สังกัดเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์
2. กลุ่มผู้ร่วมวิจัยและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประกอบด้วยพนักงานครูเทศบาล นักเรียน และผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 23 คน โดยจำแนกออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ ได้ดังนี้

- 2.1 กลุ่มผู้ร่วมวิจัย ประกอบด้วย
 - 2.1.1 ผู้วิจัย จำนวน 1 คน
 - 2.1.2 ผู้ร่วมวิจัย (Research Participants) จำนวน 4 คน
- 2.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย
 - 2.2.1 พนักงานครูช่วงชั้นที่ 2 (ป. 5-6) จำนวน 8 คน
 - 2.2.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล (Key Information) เป็นกลุ่มที่มีความสนใจ สามารถ

ที่จะให้ข้อมูลที่สำคัญได้ แต่ไม่สมัครใจเข้าร่วมเป็นกลุ่มผู้ร่วมวิจัย จำนวน 10 คน

3. ระยะเวลาที่ทำการศึกษาและดำเนินการพัฒนาครูตามมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนของโรงเรียนเทศบาล 1 กาฬสินธุ์พิทยาสีทธิ สังกัดเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ ปีการศึกษา 2549-2550 ระหว่างเดือนพฤษภาคม 2550 ถึง ธันวาคม 2550 รวมเวลา 9 เดือน

4. ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ การพัฒนาครูตามมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนของโรงเรียนเทศบาล 1 กาฬสินธุ์พิทยาสีทธิ สังกัดเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา ในที่นี้หมายถึงมาตรฐานที่ 19 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มี 3 ตัวบ่งชี้ คือ

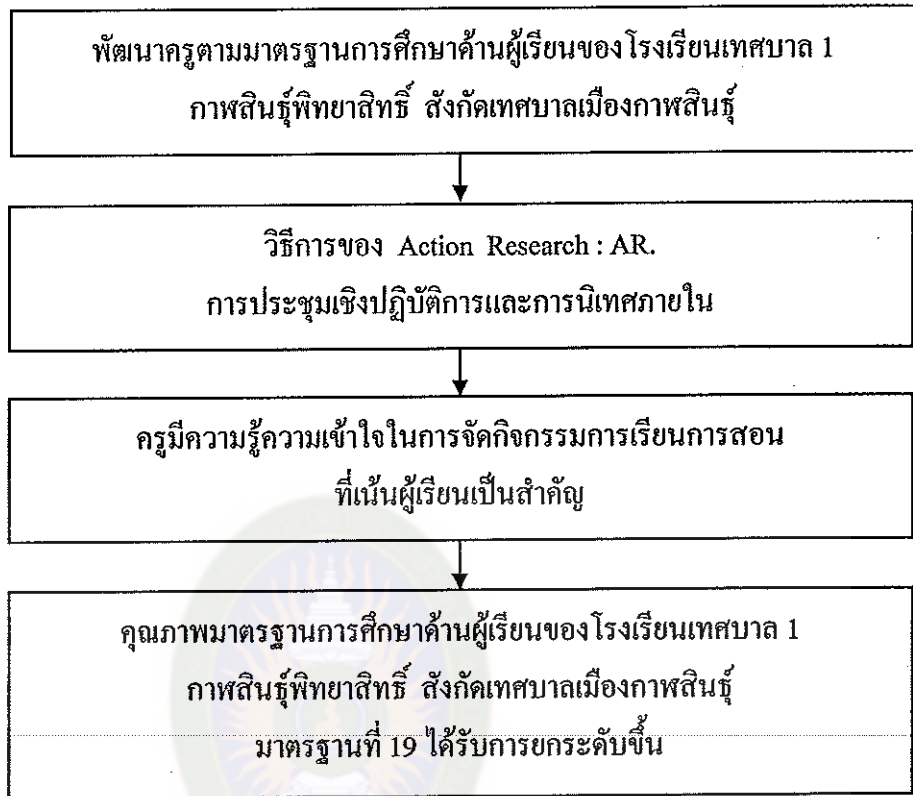
4.1 มีนิสัยรักการอ่าน รู้จักตั้งคำถามเพื่อหาเหตุผล สนใจแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ รอบตัว

4.2 มีวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นและสนุกกับการเรียนรู้

4.3 สามารถใช้ห้องสมุด ใช้แหล่งเรียนรู้และสื่อต่าง ๆ ทั้งในและนอกสถานศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

การพัฒนาครูตามมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนของโรงเรียนเทศบาล 1 กาฬสินธุ์พิทยาสีทธิ สังกัดเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินพัฒนาโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research : AR) ด้วยวิธีการประชุมเชิงปฏิบัติการและการนิเทศภายใน หลังจากนั้นจะดำเนินการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงาน ซึ่งคาดหวังว่าครูมีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และคุณภาพมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนของโรงเรียนเทศบาล 1 กาฬสินธุ์พิทยาสีทธิ ในมาตรฐานที่ 19 ได้รับการยกระดับขึ้น ซึ่งแนวทางการดำเนินการดังกล่าว สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยครั้งนี้ได้ ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การพัฒนาครู หมายถึง การพัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้ ความเข้าใจในระบบ การประกันคุณภาพการศึกษาและการปฏิบัติการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการเรียนรู้ ได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนเทศบาล 1 กาฬสินธุ์พิทยาสีธิ์
2. มาตรฐานการศึกษา หมายถึง มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประกันคุณภาพ ด้านผู้เรียนของโรงเรียนเทศบาล 1 กาฬสินธุ์พิทยาสีธิ์ สังกัดเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ ในที่นี้ หมายถึงมาตรฐานที่ 19 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มี 3 ตัวบ่งชี้ คือ
 - 2.1 มีนิสัยรักการอ่าน รู้จักตั้งคำถามเพื่อหาเหตุผล สนใจแสวงหาความรู้จาก แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ รอบตัว
 - 2.2 มีวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นและสนุกกับการเรียนรู้

- 2.3 สามารถใช้ห้องสมุด ใช้แหล่งเรียนรู้และสื่อต่าง ๆ ทั้งในและนอกสถานศึกษา
3. โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนเทศบาล 1 กาฬสินธุ์พิทยาสีทธิ สังกัดเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ เปิดทำการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่ช่วงชั้นที่ 1-2
 4. ผู้เรียน หมายถึง นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2 (ประถมศึกษาปีที่ 5-6) โรงเรียนเทศบาล 1 กาฬสินธุ์พิทยาสีทธิ
 5. ครูผู้สอน หมายถึง พนักงานครูเทศบาลที่ปฏิบัติการสอนช่วงชั้นที่ 2 (ประถมศึกษาปีที่ 5-6) โรงเรียนเทศบาล 1 กาฬสินธุ์พิทยาสีทธิ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้แนวทางการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด
2. ครูผู้สอนมีความรู้ ความเข้าใจและมีทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีความสนใจในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตามมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนเทศบาล 1 กาฬสินธุ์พิทยาสีทธิ
3. นักเรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องมากขึ้น
4. ผลการพัฒนาครูเพื่อการประกันคุณภาพด้านผู้เรียน ตามมาตรฐานการศึกษา ด้านผู้เรียนของโรงเรียนเทศบาล 1 กาฬสินธุ์พิทยาสีทธิ สังกัดเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ จะเป็นประโยชน์โดยตรงกับสำนักการศึกษาที่เป็นหน่วยงานทางการศึกษาของเทศบาลที่จะได้ข้อมูล ข้อเท็จจริงพื้นฐานในการส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาเกิดความแข็งแกร่งทางวิชาการ และมีผลงานด้านวิชาการที่โดดเด่นเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา ชุมชน และสังคม ที่จะให้ความช่วยเหลือ ศรัทธา มีความมั่นใจ ตลอดทั้งให้ความร่วมมือ สนับสนุนการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในท้องถิ่นตนเอง และผู้บริหารเทศบาลจะได้ข้อเสนอเทศสำหรับการวางแผนและกำหนดแผนนโยบายที่จะพิจารณาสนับสนุนจัดงบประมาณในการจัดการศึกษาท้องถิ่นให้ก้าวหน้าอย่างมีประสิทธิภาพ